Valtiovarainministeriö NEUVOSTORAPORTTI VM2016-00484

EUS Ikonen Susanna(VM), Järvikare Terhi(VM), Tikkanen Joanna(VM) 12.09.2016

Asia

Epävirallinen valtiovarainministerikokous 9.-10.9.2016; yhteenvetoraportti

Kokous

Epävirallinen valtiovarainministerikokous 09.09.2016 - 10.09.2016

Epävirallisen valtiovarainministerikokouksen asialistan kolme keskeistä aihetta olivat EMU:n finanssipoliittisen pilarin vahvistaminen, ajankohtaiset veroasiat sekä Euroopan investointiohjelma.

Keskustelu EMU:n finanssipoliittisesta pilarista oli hyvin alustavaa pohjautuen puheenjohtajan työpaperiin sekä erillisiin alustuksiin. Komission on määrä viiden puheenjohtajan raportin viitteellisen aikataulun mukaisesti nimetä asiantuntijatyöryhmä lähitulevaisuudessa. Työryhmän työn pohjalta komission on tarkoituksena antaa valkoinen kirja vuoden 2017 alkupuoliskolla. Puheenjohtaja piti käytyä keskustelua hyvänä aineistona perustettavalle työryhmälle.

Veroasioista käytiin yleiskeskustelu. Todettiin, että paljon on tehty viime vuosina esim. verotuksen läpinäkyvyyden ja tietojenvaihdon parantamiseksi. Verotuksen ennustettavuuden parantamista kannatettiin. Puheenjohtaja tulee viemään veroagendaa eteenpäin mahdollisimman tehokkaasti.

Keskustelu Euroopan investointiohjelmasta painottui Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) toimintaan. Rahaston toiminta on alkanut hyvin. Komission on tarkoitus antaa ehdotuksensa rahaston jatkosta pian.

Euroryhmän aiheita olivat tilannekatsaus Kreikan sopeutusohjelman toimeenpanoon, temaattinen keskustelu julkisen talouden laadusta, finanssipolitiikkaan liittyviä asioita, kuten Espanja ja Portugalin liiallisen alijäämän päätösten jatkoprosessi, sekä katsaus viimeaikaiseen valuuttakurssikehitykseen valmistauduttaessa tuleviin kv. kokouksiin.

I työistunto EMU:n syventäminen

Puheenjohtajamaa Slovakia on valinnut puheenjohtajakautensa yhdeksi painopistealueeksi EMU:n finanssipoliittisen pilarin vahvistamisen, ja se oli epävirallisen valtiovarainministerikokouksen ensimmäisen työistunnon aihe. Ministereiden ja keskuspankkiirien vaihtoivat näkemyksiä mahdollisen Euroopan fiskaalisen kapasiteetin edellytyksistä ja kannustimista. Keskustelu fokusoitui keinoihin parantaa olemassa olevia sääntöjä sekä niiden toimeenpanoa, rakenteellisten taloudellisten erojen vähentämistä EU:ssa sekä keskinäisen luottamuksen parantamista jäsenvaltioissa. Keskustelun

pohjaksi puheenjohtaja oli tehnyt taustapaperin ja lisäksi Guntram Wolff tutkimuslaitos Bruegelistä esitteli keskustelun pohjaksi ajatuksiaan.

Ministereiden ja keskuspankkiirien toivottiin vaihtavan näkemyksiä myös mahdollisen fiskaalisen kapasiteetin toiminnoista, muodoista sekä ohjaavista periaatteista. Puheenjohtajan taustapaperissa mahdollisiksi muodoiksi fiskaaliselle kapasiteetille oli esitetty mm. yhteistä investointirahastoa, ”huonon sään rahastoa” tai työttömyysturvamaksuista kerättävää rahastoa. Samassa yhteydessä huomiota tulisi kiinnittää huolenaiheisiin, kuten moraalikato ja riski pysyviin tulonsiirtoihin. Tätä keskustelua alusti Vitor Gaspar Kansainvälisestä valuuttarahastosta ja Daniel Gros CEPS:istä.

Huolimatta puheenjohtajamaan kunnianhimon tasosta fiskaalisen kapasiteetin osalta useissa puheenvuoroissa tuotiin esiin, että keskustelu fiskaalisesta kapasiteetista on ennenaikaista ja joidenkin mielestä sellaista ei tarvita lainkaan. Ensin tulisi toimeenpanna jo aiemmin sovittuja uudistuksia, kuten pankkiunioni ja pääomamarkkinaunioni sekä noudattaa vakaus- ja kasvusopimuksin sääntöjä tekemällä kansallisella tasolla tarpeelliset taloudelliset päätökset. Mahdolliset puheenjohtajan ehdottamat mallit ovat vielä hyvin yleisellä tasolla, ja nähtiin, että niiden jatkovalmistelussa saattaisi tulla esiin paljon sekä periaatteellisia että teknisiä ongelmia mm. sen vuoksi, että eri maiden järjestelmät ovat hyvin erilaisia.

Useissa puheenvuoroissa tuotiin esiin tarve luottamuksen palauttamiseen, rakenteellisten uudistusten välttämättömyys, jäsenmaiden talouksien lähentymisen tarve ennen EMU:n syventämistä, jouston ja liikkuvuuden puute työmarkkinoilla sekä huoli moraalikadon ja pysyvien tulonsiirtojen mahdollisuudesta. Nähtiin myös tarve huolelliseen jatkoanalysointiin. Toisaalta jonkin muotoinen fiskaalinen kapasiteetti sai myös tukea, koska nähtiin, että suhdanteiden tasaaminen olisi tarpeellista. On myös tehtäviä, kuten turvallisuuteen ja maahanmuuttoon liittyvät tehtävät, joiden hoitaminen eurooppalaisella tasolla olisi perusteltua. Tähän liittyen tuotiin kuitenkin esiin myös EU-budjetin menojen priorisointi yhtenä keinona. Kysymyksiä herätti myös tarve perussopimuksen muutokseen, jota ei pidetty realistisena. Saksa esitti, että yhteiseurooppalaisen työttömyysturvajärjestelmän sijaan tulisi keskittyä nuorisotyöttömyyden vähentämiseen nuorten työntekijöiden rajat ylittävää liikkuvuutta parantamalla.

Valtiovarainministeri Orpo antoi puheenvuorossaan tukea sille, että pankkiunioni on vakaan talous- ja rahaliiton keskeinen osa. Toiseksi on tärkeää, että jokainen jäsenvaltio kantaa vastuun omasta talouspolitiikastaan ja vastaa itse veloistaan. Silloin kun julkisia palveluja, kuten turvallisuuteen ja maahanmuuttoon liittyviä tehtäviä, voidaan parhaiten tehdä eurooppalaisella tasolla, tulee kyetä keskustelemaan tällaisten tehtävien siirtämisestä unionin tasolle. Tällä hetkellä aika ei ole kypsä euromaiden välisen riskien jakamisen kasvattamiselle sen paremmin poliittisesta, institutionaalisesta kuin taloudellisesta näkökulmasta. Prosessi vaatii aikaa eikä sitä tulisi kiirehtiä.

Lopuksi puheenjohtaja kiitti laaja-alaisesta keskustelusta ja piti käytyä keskustelua hyvänä aineistona kun komission lähitulevaisuudessa asettama työryhmä aloittaa työskentelynsä. Työryhmän työskentelyn pohjalta komission on tarkoituksena antaa valkoinen kirja vuoden 2017 alkupuolella.

II työistunto Ajankohtaiset veroasiat

Puheenjohtaja oli laatinut kokoukseen asiakirjan, jossa käsiteltiin siirtymistä kohti vakaampaa veroympäristöä. Esillä olivat paljon keskustelussa olleet BEPS:n (Base Erosion and Profit Shifting) vastainen työ sekä taistelu verorikoksia ja terrorismia vastaan. Uutena asiana pöydällä oli oikeusvarmuuden parantaminen: ennustettavuuden lisääminen, epävarmuuden poistaminen sekä jäsenvaltioiden erilaisista käytännöistä aiheutuvan kaksinkertaisen verotuksen poistaminen. Pj oli laatinut myös täydentävän asiakirjan yhdessä OECD:n kanssa.

Kokouksen aluksi OECD:n pääsihteeri Gurria piti puheenvuoron, jossa hän korosti tarvetta yksille standardeille. Myös komissaari Moscovici korosti yksien sääntöjen tarvetta ja toivoi jäsenvaltioilta myönteistä suhtautumista tulossa olevaan ehdotukseen yhteisestä, yhdistetystä yhtiöveropohjasta (CCCTB). Puheenvuoroissa kannatettiin yleisesti toimia, joilla vähennetään veropohjan rapautumista ja voitonsiirtoja sekä taistellaan verorikoksia vastaan. Useissa puheenvuoroissa tuotiin esille myös ALV:sta aiheutuvat verotulomenetykset. Myös ennustettavuuden parantaminen ja paremmat riitojenratkaisumenetelmät saivat kannatusta. Applea koskeva valtiontukipäätös oli esillä monessa puheenvuorossa. Irlannin valtiovarainministeri Noonan korosti, että menettely on ollut lainmukaista, vaikkakin johti hyvin matalaan verotukseen. Irlanti aikoo viedä asian tuomioistuimeen.

Lopuksi pj totesi, että aikoo viedä aloitteita (hybridit, CCCTB, riitojenratkaisu) eteenpäin niin paljon kuin pystyy.

III työistunto Euroopan investointisuunnitelma

Kokouksessa kuultiin Euroopan investointipankin (EIP) pääjohtaja Werner Hoyerin, Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) toimitusjohtajan Wilhelm Moltererin sekä komission varapuheenjohtajan Jyrki Kataisen tilannekatsaukset ESIR:n tähänastisesta toiminnasta. Alustuksissa todettiin mm. ESIR:n saavuttaneen ensimmäisenä vuonna 37 % asetetusta kokonaistavoitteesta (315 mrd. euron uudet investoinnit kolmen vuoden aikana), ja että vuoden 2016 loppuun mennessä rahaston toiminta ulottuisi jo kaikkiin EU:n jäsenmaihin. Lisäksi mainittiin, että ESIR:n seurauksena on luotu uusia rahoitusinstrumentteja, saatu uusia asiakkaita EIP-ryhmään ja tuettu innovatiivisia hankkeita. Katainen nosti myös esille Euroopan investointihankeportaalin sekä Euroopan investointineuvontakeskuksen, joiden toiminta on myös saatu hyvin alulle.

Komission tulevan ESIR:n jatkoesityksen osalta Hoyer korosti mm. vain välttämättömien ja ESIR:n toimintaa yksinkertaistavien sekä läpinäkyvyyttä parantavien muutosten tekemistä tässä vaiheessa. Katainen totesi niin ikään, ettei komissio tavoittele esityksessä suuria muutoksia vaan rahaston toimintajakson pidentämistä jatkuvan investointivajeen vuoksi sekä tiettyjä muita parannuksia. Kataisen mukaan komission arvio ESIR:n toiminnasta annetaan syyskuussa, jonka jälkeen myös EIP:n arviointi olisi saatavissa ja marraskuussa valmistuu vielä riippumaton arviointi ESIR:stä.

Käydyssä keskustelussa jäsenmaat kiittelivät ESIR:n ripeää toimeenpanoa. Rahaston jatkoesityksen osalta korostettiin erityisesti ESIR:n toiminnan itsenäisen arvioinnin tärkeyttä ennen päätösten tekoa. Tietyissä puheenvuoroissa korostettiin myös ESIR-toimien maantieteellisen jakautumisen parantamista. Puheenjohtaja päätti keskustelun toteamalla, että ESIR:n käsittely jatkuu tulevissa kokouksissa.

Muut asiat

Valtiovarainministereiden lounaalla kuultiin euroryhmän raportointi ja keskusteltiin EU:n talouspolitiikan tulevaisuudesta.

Euroryhmän kokous 9.19.2016

1. Kreikka – tilannekatsaus

Euroryhmä sai instituutioilta katsauksen Kreikan ohjelman tilanteesta. Ensimmäisen väliarvion lainaerän toisen maksuerän (2,8 mrd. euroa) ehdoksi on asetettu 15 uudistustointa eli virstanpylvästä.

Keskeiset uudistukset liittyvät energiamarkkinoiden vapauttamiseen ja yksityistämistoimiin. Uudistukset tulisi toteuttaa syyskuun puoliväliin mennessä. Kreikan talous on kehittynyt pitkälti komission keväällä tekemän ennusteen mukaisesti. Euroryhmä korosti, että Kreikan tulee toimeenpanna sovitus virstanpylväät. Kreikan valtiovarainministeri vakuutti Kreikan olevan sitoutunut ohjelman toimeenpanoon. Instituutioiden mission on määrä mennä Ateenaan seuraavalla viikolla.

2. Temaattinen keskustelu kasvusta ja työllisyydestä - julkisten menojen laatu

Ministerit keskustelivat julkisten menojen laadusta osana temaattisia keskusteluja kasvusta ja työllisyydestä. Menokartoituksen tekoa edellyttää yhtäältä julkisten varojen käytön kasvanut läpinäkyvyyden vaade ja toisaalta tarve löytää säästökohteita julkisissa menoissa ja julkisten varojen käytön tehostaminen. Menokartoituksen (spending review) onnistumisen edellytyksiä sekä siihen liittyviä riskitekijöitä on läpikäyty työryhmätasolla. Euroryhmä hyväksyi julkilausuman menokartoituksen onnistumisen edellytyksistä. Euroryhmä toivoi jäsenmaiden aktiivisesti käyttävän menokartoituksia ja hyväksyi keskeisiä periaatteita, jotta menokartoituksista olisi mahdollisimman optimaalinen hyöty julkisten menojen laadulle. Periaatteet koskevat vahvaa poliittista sitoutumista kartoituksiin, menokartoitusten suunnittelua ja toimeenpanoa, niiden seurantaa ja kommunikointia sekä yhteyttä vuotuiseen ja monivuotiseen budjettisuunnitteluun. Katsottiin, että kansallisten julkisen talouden kehikoiden tulisi sisältää periaate säännöllisten menokartoitusten tekemisestä tiedon lisäämiseksi talousarvion valmistelussa. Euroryhmä toivoi valmistelevien työryhmien ja komission kehittävän työskentelyä siten, että voidaan vaihtaa parhaita käytäntöjä ja oppia saaduista kokemuksista. Jatkotyön pohjalta euroryhmä keskustelee onko viitearvojen (benchmarks) kehittämiselle tarvetta. Julkilausuma julkaistiin kokouksen jälkeen.

3. Finanssipolitiikkaan liittyviä asioita

Tehokkaan DBP-prosessin varmistaminen tänä vuonna

Alustavien talousarviosuunnitelmien (DBP) määräaika on 15.10. Edellisen vuoden kokemusten perusteella puheenjohtaja halusi keskustella asiasta euroryhmässä, koska sekä aikaiset, myöhäiset että kokonaan puuttuvat DBP:t vaikeuttavat myös koko euroalueen finanssipolitiikan virityksen arviointia. Komission ehdotuksen mukaan DBP:t tulee toimittaa 1.-15.10. välisenä aikana. Jos maa ei pysty poliittisesti hyväksymään budjettia (esim. johtuen siitä, että sillä ei ole toimivaltaista hallitusta), niin sen on kuitenkin toimitettava vähintään DBP, joka perustuu oletukselle muuttumattomasta politiikasta. Nämä muutokset viedään käytännesääntöihin. Euroryhmässä sovittiin, että jäsenmaat noudattavat tästä eteenpäin komission ehdotusta DBP-prosessista.

Vakaus- ja kasvusopimuksen toimeenpano - Portugalia ja Espanjaa koskevien päätösten seuranta

Komission informoi asiakohdassa jatkotoimista Espanjan ja Portugalin liiallisen alijäämän menettelyissä. Neuvosto hyväksyi 12.7.2016 komission ehdotuksen mukaisesti päätöksen siitä, että Espanja ja Portugali eivät ole ryhtyneet tehokkaisiin toimiin liiallisena alijäämän korjaamiseksi artiklan 126 kohdan 8 mukaisesti. Tämä päätös käynnisti kolme lisäaskelta menettelyssä.

Näistä neuvosto hyväksyi 8.8. komission sanktioesityksen, jonka mukaisesti Portugalille ja Espanjalle ehdotettiin sakkojen peruuttamista perusteluina maiden jo tekemät huomattavat säästötoimet menneisyydessä, sekä artiklan 126 kohdan 9 mukaiset kehotukset ryhtyä toimiin liiallisen alijäämän korjaamiseksi.

Toiseksi neuvoston 8.8. hyväksymien päätösten mukaan Portugalin tulee korjata liiallinen alijäämänsä tänä vuonna niin, että julkinen alijäämä ei ylitä 2½ prosenttia BKT:sta vuonna 2016. Espanjalle

annetaan 2 vuotta lisäaikaa vuoteen 2018 saakka niin, että julkinen alijäämä saa olla enintään 4,6 % BKT:sta vuonna 2016, 3,1 % BKT:sta vuonna 2017 ja 2,2 % BKT:sta vuonna 2018. Maiden tulee raportoida toimista, joihin ne ovat kehotuksen johdosta ryhtyneet 15.10. mennessä.

Kolmas 126(8)-päätöksestä laukeava elementti on rakennerahastojen maksatuksen pidätys. Komissio ei ole vielä tältä osin tehnyt ehdotusta. Komissio käy ensin ns. rakenteellisen dialogin Euroopan Parlamentin kanssa ja antaa ehdotukset tämän jälkeen. Aikataulu on vielä tältä osin auki. Ehdotus tulee käsittämään rakennerahastojen maksatuksen pidätyksen 1.1.2017 alkaen, joka tulee voimaan, ellei neuvosto käänteisellä määräenemmistöllä hylkää sitä kuukauden kuluessa.

Vakaus- ja kasvusopimuksen toimeenpanon yksinkertaistaminen

Ministerit saivat katsauksen vakaus- ja kasvusopimuksen yksinkertaistamisen vahvistamisesta liittyen menosäännön käyttöön sekä sopimuksen ennaltaehkäisevässä että korjaavassa osassa. Työtä on valmisteltu talous- ja rahoituskomitean sijaistasolla ja se jatkuu teknisellä tasolla siten, että väliraportti on tulossa mahdollisesti lokakuun Ecofin-neuvostoon. Valmista pitäisi olla vuoden loppuun mennessä.

4. Kansainvälisten kokouksen valmistelu: valuuttakurssikehitys

Kokouksessa saatiin tavanomainen tilannekatsaus valuuttakurssikehityksestä osana valmistautumista tuleviin kansainvälisiin kokouksiin.

5. Muut asiat

Valtiovarainministeri Orpo piti ministerivaihdoksen johdosta lyhyen esittelypuheenvuoron Suomen taloudellisesta tilanteesta.

Suomen edustajat
Valtiovarainministeri Orpo, Suomen Pankin pääjohtaja Liikanen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
